

Отже, структурні зміни в економіці мають здійснюватися за узгодженої взаємодії держави, освіти, науки та реального сектора економіки у сфері нарощення кадрово-інтелектуального потенціалу. Лише за таких умов вітчизняна економіка здатна відповідати на сучасні виклики, що пов'язані з високими темпами інтелектуалізації провідних економік світу, та бути конкурентною на глобальних ринках.

Література:

1. Краснокутська Н.С. Управління потенціалом торговельного підприємства: монографія / Н.С. Краснокутська. – Харків : Харк. держ. ун-т харчування та торгівлі, 2012. – 322 с.
2. Кульчицька Н.Є. Інтелектуальний потенціал як складова забезпечення інноваційного розвитку країни. *Економічний дискурс. Міжнародний науковий журнал*. 2016. Випуск 2. С. 71-77.
3. Семак Б. Напрями формування інтелектуально-кадрового забезпечення підприємств роздрібної торгівлі. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2016. Випуск 8, частина 1. С. 116-119.

Євссєва Ольга Олексїївна,

доктор економічних наук,

професор кафедри обліку і аудиту

Українського державного університету залізничного транспорту;

Євссєв Андрїй Сергїйович,

студент економічного факультету

Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна

ДЕРЖАВНА ІННОВАЦІЙНА ПОЛІТИКА УКРАЇНИ: НАПРЯМИ ТА ПРИНЦИПИ ФОРМУВАННЯ

Державна інноваційна політика – сукупність певних напрямів, форм і методів діяльності держави, спрямованих на створення взаємопов'язаних механізмів інституційного, ресурсного забезпечення підтримки та розвитку інноваційної діяльності, на формування мотиваційних факторів активізації інноваційних процесів [1].

Інноваційна політика держави – система заходів органів держави, метою якої є створення умов для найкращого розвитку інноваційної діяльності суб'єктів господарювання, підвищення конкурентоспроможності національної наукоємної продукції, розроблення й удосконалення нормативно-правової бази й розвиток

інноваційного середовища. Правові норми, що регулюють сферу інноваційної діяльності містяться у багатьох вітчизняних нормативних актах [2].

Під інноваційною політикою розуміють комплекс принципів та заходів щодо планування, розробки, стимулювання, регулювання і контролю процесів інноваційної діяльності у науково-технічній та виробничих сферах. Пріоритетним завданням державних органів є визначення мети інноваційної політики, основних принципів її здійснення, а також механізми реалізації. Вона повинна впливати з основної мети розвитку народного господарства, суспільства і своїми напрямками діяльності сприяти її здійсненню. Головною метою державної інноваційної політики є створення соціально-економічних, організаційних і правових умов для ефективного відтворення, розвитку й використання науково-технічного потенціалу країни, забезпечення впровадження сучасних екологічно чистих, безпечних, енерго- та ресурсозберігаючих технологій, виробництва та реалізації нових видів конкурентоздатної продукції [3].

Метою інноваційної політики провідних країн світу є сприяння розвитку науки й техніки, підвищення інноваційної активності, що забезпечує конкурентоспроможність національної продукції на світовому ринку, обороноздатність країни, покращує екологічну ситуацію, а також сприяє розвитку венчурного довгострокового бізнесу. Виходячи з цієї мети, держава визначає пріоритетні напрями розвитку інноваційної діяльності та обирає основні шляхи підтримки підприємств, які працюють над виконанням державних інноваційних програм [3].

Пріоритетні напрями – це тематичні сфери науки і техніки, які мають першочергове значення для досягнення перспективних і поточних цілей соціально-економічного розвитку. Вони формуються під впливом національно-економічних, політичних, екологічних та інших чинників. Пріоритетні напрями деталізуються в переліку критичних технологій, які мають міжгалузевий характер, при цьому ураховується їх вплив на конкурентоспроможність продукції, якість життя, поліпшення екологічної ситуації. Пріоритетні напрями реалізуються у вигляді важливих міжгалузевих проектів і програм зі створення, освоєння та поширення технологій, що здатні кардинально змінити технологічний базис економіки.

Держава одночасно розробляє і принципи. Основними принципами державної інноваційної політики є [4]: орієнтація на інноваційний шлях розвитку економіки України; визначення державних пріоритетів інноваційного розвитку; формування нормативно-правової бази у сфері інноваційної діяльності; створення умов для збереження, розвитку і використання вітчизняного науково-технічного та інноваційного потенціалу; забезпечення взаємодії науки, освіти, виробництва, фінансово-кредитної сфери у розвитку інноваційної діяльності; ефективне використання ринкових механізмів для сприяння інноваційній діяльності, підтримка підприємництва у науково-виробничій сфері; здійснення заходів на підтримку міжнародної науково-технологічної кооперації, трансферу технологій,

захисту вітчизняної продукції на внутрішньому ринку та її просування на зовнішній ринок; фінансова підтримка, здійснення сприятливої кредитної, податкової і митної політики у сфері інноваційної діяльності; сприяння розвитку інноваційної інфраструктури; інформаційне забезпечення суб'єктів інноваційної діяльності; підготовка кадрів у сфері інноваційної діяльності та інші.

Важливим аспектом інноваційної політики є обґрунтований розподіл ресурсів відповідно до плану затверджених заходів, спрямованих на реалізацію державних програм. З метою координації діяльності різних органів влади і організацій в рамках реалізації комплексу заходів, спрямованих на розвиток інноваційної діяльності, держава створює або сприяє утворенню спеціалізованих організацій, які складають інноваційну інфраструктуру. В їх завдання входить реалізація комплексу затверджених заходів у відповідності зі сферами їх відповідальності, в рамках і з використанням наданого обсягу бюджетних коштів та ресурсів, механізмів взаємодії та структури управління взаємовідносинами, з дотриманням встановлених часових рамок. Часто координація здійснюється через плани заходів, що затверджуються за кожною державною програмою, або за допомогою «дорожніх карт», що складаються за тим чи іншим проектом [4].

Координація спільних зусиль щодо забезпечення інноваційного розвитку території здійснюється на основі заходів, затверджених державними програмами (розміщення державного замовлення, підтримки інноваційних компаній, розвитку інноваційної інфраструктури тощо), співфінансування регіональних програм інноваційного розвитку, програм інноваційного розвитку внз, програм підготовки кадрів для інноваційної економіки, моніторингу реалізації програм інноваційного розвитку компаній з державною участю, реалізації проекту з розвитку інноваційних (промислових) кластерів і т. д.

Незалежно від рівня фінансування заходів, суб'єкт управління розвитком інноваційних систем зобов'язаний організувати ефективну координацію взаємодії учасників системи. З ускладненням структури інноваційних систем наростає потреба у створенні мережі спеціалізованих інфраструктурних об'єднань, діяльність яких спрямована на забезпечення суб'єктів інноваційної діяльності необхідними ресурсами.

Формування в країні інноваційної політики дає змогу визначити ефективність інноваційних планів для галузей і фірм у разі зміни концепції на конкретному товарному ринку; соціально-економічні наслідки реалізації стратегічних інноваційних планів, програм, проектів. Важлива роль держави в інноваційній моделі розвитку полягає у розробці та реалізації системи державного стимулювання й підтримки нововведень. Стосовно України головними елементами цієї системи можуть бути [5]: правова база, на яку повинна спиратися інноваційна діяльність; законодавча фіксація частки національного доходу, яку спрямовують на інноваційну діяльність; податкові стимули (пільги) для фізичних

і юридичних осіб, які займаються інноваційною діяльністю; державна політика прискореної амортизації; державні гарантії в інвестиційних кредитах, що надаються малому інноваційному підприємству; стимулювання спеціалізованих інститутів, надання пільгових позик підприємцям-новаторам, звільнення від оподаткування коштів, які спрямовуються у фонд кредитів малому інноваційному підприємству; створення інноваційних фондів і сприяння організації та діяльності комерційних інноваційних банків; заохочення системи пільгового страхування ризиків інноваційного підприємства; гарантування інноваторам належної оплати праці, робочого місця, умов праці та соціального забезпечення; підготовка фахівців із менеджменту і маркетингу інновацій; пріоритетне ресурсне забезпечення інновацій у разі дефіциту ресурсів; прискорення процесу виходу ристання технологій подвійного призначення (військового і цивільного).

Пріоритет інновацій над традиційним виробництвом передбачає визнання за наукою провідної ролі в системі продуктивних сил. Тільки використовуючи на практиці результати наукових досліджень, можна забезпечити конкурентоспроможність продукції та самих підприємств. Свобода наукової та науково-технічної творчості в контексті інноваційної діяльності забезпечується відповідними законодавчими актами та Конституцією держави. Інтеграція наукової, науково-технічної діяльності й освіти зміцнює взаємозв'язки між системою освіти та науково-виробничими системами, що дає змогу прискорити впровадження інновацій у виробництво, а наукову діяльність орієнтувати на вирішення виробничих проблем. Принцип підтримки конкуренції у сфері науки, техніки й інноваційної діяльності означає поєднання стимулювання з функціонуванням інноваційних структур в умовах конкурентного середовища.

Держава має стимулювати інноваційну активність, сприяти розвитку науки, малого інноваційного підприємництва й обмежувати діяльність підприємств-монополістів через антимонопольне законодавство.

Концентрація ресурсів на пріоритетних напрямках забезпечує вирішення глобальних першочергових проблем інноваційної діяльності, розроблення відповідних програм з урахуванням інноваційного потенціалу держави, які становлять основу сучасного технологічного прогресу. Інноваційна політика ґрунтується передусім на пріоритетах загальної економічної політики і має динамічний характер.

Література:

1. Захарченко В. І., Корсікова Н. М., Меркулов М. М. Інноваційний менеджмент: теорія і практика в умовах трансформації економіки. Навчальний посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2012. 448 с.
2. Лебедева Л. В. Сучасна інноваційна політика держави в Україні: проблеми та перспективи реформування. *Ефективна економіка* : електронний журнал. 2014. № 1. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2664>.

3. Євсєєва О. О. Стратегічні напрями соціального розвитку, шляхи державного регулювання : монографія. Київ : СПД-ФО Коваленко В. Ф., 2011. 524 с.
4. Пакуліна А. А., Євсєєв А. С. Інноваційна та креативна економіка як умова модернізації національного господарства України. *Економіка та суспільство* : електронне наукове фахове видання. 2018. Випуск 16. С. 192–200. URL: http://economyandsociety.in.ua/journal/16_ukr/30.pdf.
5. Микитюк П. П. Інноваційний менеджмент. Навчальний посібник. Тернопіль: Економічна думка, 2006. 295 с.

Коренюк Петро Іванович,

*доктор економічних наук, професор,
завідуючий кафедрою менеджменту організацій і адміністрування
Дніпровського державного технічного університету;*

Мірошниченко Марина Вадимівна,

*магістр
Дніпровського державного технічного університету*

УПРАВЛІННЯ КОНКУРЕНТНОЗДАТНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВ ХІМІЧНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ

Останнім часом в різних сферах діяльності галузей національної економіки простежується негативна тенденція до зниження якості товарів та надання послуг. Як відомо співвідношення ціни та якості формує рівень конкурентноспроможності продукції, а відтак і конкурентноздатність підприємств. Не минула ця проблема і хімічну галузь. Відмітимо, що аксіомою є те, що хімія – це єдина наука, яка створює абсолютно нові речовини, що їх не було в природі. В часи планової економіки за рахунок хімізації отримували третину валового збору сільськогосподарських культур. Так, що значення хімічної промисловості важко переоцінити. Але в умовах глобалізації зростає роль показників конкурентноздатності вітчизняних підприємств.

Ще у 20-30 рр. минулого сторіччя дослідження М.П. Фоллет, Э. Мэйо, А. Маслоу довели, що сили, які виникали в ході взаємодії між людьми, могли перевершити і часто перевершували зусилля керівника; мотивами вчинків є не лише економічні інтереси, а широке коло потреб людини. На відміну від інших ресурсів людина має право на власну думку та самовизначення. В сучасних умовах дослідженням окремих чинників удосконалення управління конкурентноздатністю підприємств хімічної промисловості займались такі вчені як Д. О. Барабась [8], А. В. Вакуленко [8], А. Воронкова [1], О. С. Дуброва [8], О. А. Журан [2], С. М. Клименко [8], В. Кошеленко [3], І. Курівський [4],